

KÖNYVJELZŐ

Rozsnyai József: Meinig Arthur

Holnap Kiadó • Karácsonyig 4950 Ft

Meinig Arthur a 19. század utolsó évtizedeinek és a 20. század elejének termékeny építész. Mágнасépítészként emlegették korában, paloták és kastélyok specialistája volt. Irodájából kerültek ki a Wenckheim-palota (ma a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épülete) és a tiszadobi Andrassy-kastély tervei, melyek további jelentős arisztokratikus megbízásokhoz juttatták. Reprezentatív városi építkezésein gyakran fordult a barokk és rokokó formái felé, míg vidéki főúri házain a Loire menti kastélyok stílusát részesítette előnyben.

SZÍNIKRITIKA

Íté a nép? – dokurevü a Stúdió „K”-ban

Zappe László

Címet adni nem könnyű. Legyen sokatmondó, mégse áruljon el többet a kelleténél. Legyen figyelemfelkeltő, de ne legyen bombasztikus. Legyen sejtelmes, de ne legyen végképp félrevezető. Gondolom, hozzáértők még sokáig sorolhatnák a hasonló ellentétpárokat. Mindezt most az juttatja eszembe, hogy tipikusan félrevezető címnek érzem a Stúdió „K” új bemutatójának élén az Íté a nép kitétel.

Persze igen jól hangzik, ha egy előadás a második világháború utáni felelősségrevonásokról, a népbíróságok tevékenységéről szól. A szórólap ezt is ígéri első soraiban. Csak aztán tér rá a produkció tényleges tárgyára, Kiss Ferencre. Végül is indokolt, hogy egy olyan per esetében, amely nem a vádlott egyes tetteit teszi mérlegre, hanem egész életművét, minden tevékenységét, de legalábbis minden közszereplését, vizsgálják végig, tekintsék át teljes munkásságát, sőt életrajzát, gyerekkorától kezdve, tanulmányain át a magánéletéig, házasságaiig, gyermekeiig. Eldöntendő viszont, hogy hol legyen a hangsúly: az életrajzon vagy a peren. Esetleg a mindkettőből kiolvasható történelmi groteszken, a fintonon, amit a múlt e szeletére pillantva vághat a bölcs és nem feltétlen empatikus utókor.

Kiss Ferenc a népbíróságok vizsgálódásának célkeresztjében álló korszaknak, kiváltképp a nyilas uralom idejének jelentős közszereplője

volt: a Nemzeti Színház és a Színművészeti Akadémia igazgatója, a Színművészeti és Filmművészeti Kamara elnöke. Ezekben a vezető funkciókban nem lehetett nem részese a színházi élet zsidótlanításának. A Stúdió „K” előadásában tálalt per után 1953-ig fegyházban raboskodott, szabadulása után egy ideig segéd munkásként, majd földmérőként dolgozott, 1956 augusztusában térhetett vissza a színészi pályára. 1963-ban megkapta a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze díjat. A Stúdió „K” produkciójában az est hősné a per utáni sorsáról nem esik szó. Ez bizonyára akkor sem lenne rendben, ha valóban első sorban a perekről lenne szó, és csak mint demonstrációs példa kerülne ide a színész és színigazgató története. De minthogy éppen fordítva van, a hangsúly inkább az ő életén és tevékenységén van, tulajdonképpen felfoghatatlan, hogy az alkotók, illetve a színlap szerint összeállítók, Boronkay Soma, Fabacsovics Lili, Simányi Zsuzsanna, valamint a konzulensek, Kékesi Zoltán és Zombory Máté nem gondoltak arra, hogy a történet egészén kellene végigmenni, illene legalább szót ejteni tovább életéről 1978-ban, nyolcvanöt éves korában bekövetkezett haláláig. Annál is inkább, mert a nézőtérén ülők nagy része valószínűleg itt hall először magáról Kiss Ferencről is.

A választott forma különben szerencsés lehetne a tartalom felmutatásához, ha az kellően tisztázott volna. Dokurevünek mondja az alcím. Simányi Zsuzsanna rendezőként ügyesen keveri a tényközléseket a játékos elemekkel, a dalbetétekkel, az elénekelt dokumentumokkal, a diákszínjátás nagy hagyományából merített kórusokkal, mozgásokkal. Nem lehet nem élvezni a korabeli hatóságok és szolgálatok jellegzetes, vaskos bőrkabátjában működő Spilák Lajos utálkozó közreműködését, Sipos György énekszámait, Tabi Orsolya komolyan tudóskodó műsor- illetve nyomozásvezetését, valamint Homonnai Katalin, Lovas Dániel, Nyakó Júlia megjelenését különféle alakokban.

A szórólap felsorol néhány mindig izgalmas, csak néha már unalomig ismételtnek ható kérdést, problémakört: „Bűn, vagy túlélési taktika belesimulni az éppen aktuális rendszerbe? Meddig tart kiszolgálni az eszméket, és honnantól épülnek be azok az egyén személyiségébe? Megteheti-e, feladta-e egy korszakos színésznek, hogy politikailag állást foglaljon és elfogadja a felkínált pozíciókat? És vajon mennyiben jellemzi az igazságszolgáltatást a bosszúállás, és mennyiben a megtörtént események feldolgozásának szándéka?” Ha éppen akar, a néző el is gondolkozhat ezeken Kiss Ferenc élettörténetén tűnődve. De a Stúdió „K” előadása legföljebb alkalmat ad erre. Igazán erős felszólítást nem.